

การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานอาหารริมบาทวิถี (Street Food of Thailand)

“ อาหารปลอดภัย สร้างเสริมสุขภาพ สนับสนุนการท่องเที่ยวไทย ”

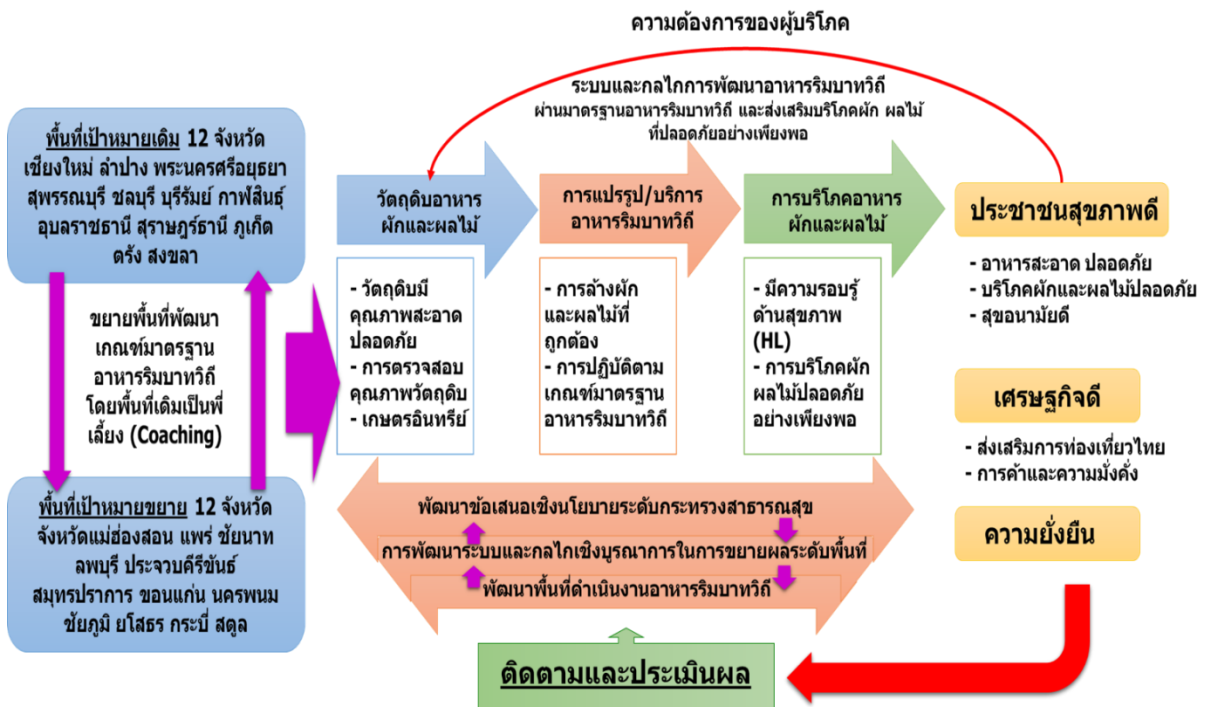
1. เป้าหมายโครงการ

เพื่อสร้างต้นแบบพื้นที่ดำเนินการอาหารริมบาทวิถีสร้างเสริมสุขภาพ ที่เน้นส่งเสริมการจำหน่ายและการบริโภคผักผลไม้ปลอดภัยที่เพียงพอ และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารริมบาทวิถี ที่มีระบบและกลไกการจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวไทยและสร้างสุขภาวะให้ผู้บริโภค

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่ดำเนินงานอาหารริมบาทวิถีสร้างเสริมสุขภาพที่เน้นส่งเสริมการจำหน่ายและบริโภคผักผลไม้ ที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอ และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารริมบาทวิถี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของระบบและกลไกในการจัดการพื้นที่ดำเนินงานอาหารริมบาทวิถี โดยการสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่าย
3. เพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) ของประชาชนที่ใช้บริการอาหารริมบาทวิถี ให้มีความรู้ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพิ่มการบริโภคผักผลไม้ปลอดภัยอย่างเพียงพอ 400 กรัม
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายระดับกระทรวงสาธารณสุขในการขับเคลื่อนพื้นที่ดำเนินงานอาหารริมบาทวิถีสร้างเสริมสุขภาพ ที่เน้นส่งเสริมการจำหน่าย และบริโภคผักผลไม้ ที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอ และผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารริมบาทวิถี

3. กรอบแนวคิด

4. นวัตกรรมพัฒนาอาหารริมบาทวิถี

4.1 อาหารริมบาทวิถี หมายถึง

อาหารที่จำหน่ายในแผงลอยจำหน่ายอาหารที่ตั้งริมฟุตบาทหรือริมบาทวิถี มีลักษณะเป็นแคร์ แพ่น โต๊ะ แผง รถเข็น หรือพาหนะอื่นใดที่ขายอาหาร เครื่องดื่ม น้ำแข็ง โดยตั้งประจำที่ในบริเวณที่ทางราชการ อนุญาต อันได้แก่ ที่ทางสาธารณะ ที่เอกชน ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณประโยชน์ บริเวณวัด หรือที่ริมน้ำ ซึ่งอาจจะมีการจัดตั้งแบบถาวร หรือเคลื่อนย้ายได้ตามเวลาที่กำหนด

4.2 มาตรฐานอาหารริมบาทวิถี หมายถึง

เกณฑ์มาตรฐานอาหารริมบาทวิถี ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านสุขภาพ (ต้องดำเนินการ) และ เลือกดำเนินการตามบริบทของพื้นที่ในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ดังนี้

1. มิติด้านสุขภาพ (ต้องดำเนินการทุกข้อ)

1.1 หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นอนุญาตประกอบกิจการจำหน่ายอาหารในที่หรือทางสาธารณะ และ กำหนดจุดผ่อนผันที่อนุญาตให้ตั้งวางจำหน่ายอาหาร

1.2 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) ทั้งด้านกายภาพ และชีวภาพ

1.3 ผู้สัมผัสอาหารผ่านการอบรมด้านสุขาภิบาลอาหาร (มีประกาศนียบัตร/บัตรประจำตัวผู้สัมผัสอาหาร)

1.4 มีการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบุหรี ตามกฎหมายกำหนด

1.5 ไม่ใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร (No Foam)

1.6 มีการจัดบริการช้อนกลาง

1.7 มีการจัดบริการสวมสะอาด

1.8 มีการจัดบริการอ่างล้างมือ

1.9 มีการเก็บรวบรวมมูลฝอยตามหลักสุขาภิบาล และมีการจัดการน้ำเสียก่อนทิ้งลงท่อสาธารณะ

1.10 มีการตรวจเฝ้าระวังความปลอดภัยอาหาร น้ำ น้ำแข็งบริโภค

- น้ำแข็งบริโภคแยกเก็บจากน้ำแข็งแช่อาหาร และไม่มีสิ่งของอื่นแช่ปน

- มีการสุ่มตรวจการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหาร น้ำดื่มและน้ำแข็งบริโภคตาม

ความถี่ที่เหมาะสม

-มีการสุ่มตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารที่จำหน่ายทุก 3 เดือน (ฟอร์มาลิน สารกันรา สารฟอกขาว บอแรกซ์ สารเคมีตกค้างในพืชผัก และสารโพลาร์)

2. ด้านเศรษฐกิจ (เลือกอย่างน้อย 3 ข้อ)

2.1 ราคาถูก (หนูฉีดยึดติดดาว)

2.2 มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น ชมรม สมาคม กลุ่มการค้า เป็นต้น

2.3 มีการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายสินค้าในพื้นที่

2.4 มีป้ายบอกชื่อร้านหรือแผงลอยจำหน่ายอาหาร อย่างน้อย 2 ภาษา ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

2.5 มีรายการอาหารอย่างน้อย 2 ภาษา พร้อมระบุราคาที่เป็นธรรม และมีรูปภาพประกอบ

2.6 มีการจัดการจำหน่ายสินค้าแต่ละประเภทเป็นหมวดหมู่ไม่ปะปนกัน (Zoning)

3. ด้านสังคม (เลือกทำอย่างน้อย 2 ข้อ)

- 3.1 มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP/SME /ผู้สูงอายุ/ผู้พิการ /Young Smart Farmer/ ออแกนิค/ธรรมชาติ
- 3.2 จัดให้มีจุดบริการข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว
- 3.3 มีระบบการรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ที่ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.4 จัดให้มีถังดับเพลิงที่พร้อมใช้งานหรืออยู่ใกล้บริเวณถนนอาหารปลอดภัยอยู่เสมอ

4. ด้านวัฒนธรรม (เลือกทำอย่างน้อย 1 ข้อ)

- 4.1 มีการจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน/การแต่งกายประจำถิ่น
- 4.2 มีการแสดงวัฒนธรรมประจำถิ่น/ป้าย Story Culture

4.3 ต้นแบบอาหารริมบาทวิถี หมายถึง

พื้นที่ดำเนินงานอาหารริมบาทวิถี มีระบบและกลไกในการพัฒนา ดังนี้

1. ผ่านเกณฑ์อาหารริมบาทวิถี ประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านวัฒนธรรม
2. มีมาตรการหรือนโยบายระดับท้องถิ่นที่ส่งเสริมพื้นที่ดำเนินงานอาหารริมบาทวิถีปลอดภัย
3. มีระบบและกลไกในการพัฒนาอาหารริมบาทวิถีโดยภาคีเครือข่ายมีบทบาทในการขับเคลื่อน
4. มีชมรมผู้ประกอบการค้าอาหารริมบาทวิถี

4.4 กระบวนการพัฒนาดนแบบอาหารริมบาทวิถี หมายถึง

เป็นกระบวนการนำแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control; AIC) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าของภาพหลัก และเชิญกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาหารริมบาทวิถีในพื้นที่เขามาร่วมกิจกรรม ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ รพ.สต. การท่องเที่ยว สภาพาณิชย์ ผู้ประกอบการค้า และประชาชน เป็นต้น โดยจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ (Appreciation: A)

เป็นขั้นตอนที่ สร้างการรับรู้ การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อเท็จจริงจากมุมมองความคิดเห็นและประสบการณ์ของบุคคลต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุม วัตถุประสงค์ของขั้นตอนนี้ เน้นการสร้างการยอมรับและความเข้าใจ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งหาข้อสรุปที่ทุกคนเข้าใจ และยอมรับร่วมกัน หัวใจของการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเสรี ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับเจตคติ (Paradigm Shift) สำหรับการประชุมในขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ (Appreciation) และแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- A1: การวิเคราะห์สถานการณ์
- A2: การกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์

2) ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence: I)

เป็นขั้นตอนที่สมาชิกได้มีโอกาสคิดแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน โดยสมาชิกทุกคนร่วมกันคิดหาวิธีการหรือกิจกรรมที่ จะนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามทั้งไว้ในช่วง (A 2) ในการกำหนดกิจกรรมของผู้เข้าร่วมประชุม/ระดมความคิดเห็นทั้งหมดจะต้องช่วยกันคิดวิเคราะห์ร่วมกันว่ากิจกรรมใดบ้างที่มีความสำคัญเหมาะสมและเป็นประโยชน์ และที่สำคัญกิจกรรมที่ดำเนินการต้องเป็นที่ยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 ช่วง คือ

11: การคิดกิจกรรมที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์

12: การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1) กิจกรรมที่ทำตัวเอง

2.2) กิจกรรมบางส่วนที่ต้องการความร่วมมือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3) กิจกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการได้เองต้องขอความร่วมมือจากภาครัฐหรือเอกชน

3) ขั้นตอนการวางแนวทางปฏิบัติ (Control: C)

ขั้นตอนนี้เป็นการนำเอาแนวคิดในการพัฒนามาวางแผนปฏิบัติที่เป็นธรรม โดยนำเอากิจกรรมต่างๆ ที่ไดตกลงรวมกันมาเป็นแผนปฏิบัติอย่างละเอียดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินงานซึ่งจะรับผิดชอบกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย

C1: การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ

C2: การตกลงรายละเอียดของการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติ นอกจากนี้ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุม คือ

3.1) รายชื่อกิจกรรมที่ดำเนินการได้เอง ภายใต้ความรับผิดชอบและเป็นแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

3.2) กิจกรรมที่ขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3) รายชื่อกิจกรรมที่ต้องแสวงหาทรัพยากรและประสานความร่วมมือจากภาคีความร่วมมือต่างๆ ทั้งภาครัฐหรือเอกชน

5. พื้นที่เป้าหมาย

5. ผู้ประสาน

กลุ่มพัฒนาระบบสุขภาพโภชนาการ สำนักสุขภาพโภชนาการและน้ำ กรมอนามัย

1. นายสุชาติ สุขเจริญ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ โทรศัพท์ : 089-6818898

2. นายเอกชัย ชัยเดช นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โทรศัพท์ : 081-5699044